

Судово-експертна діяльність в Україні: сучасні трансформації, виклики та напрями модернізації

Ольга Недашківська

старший судовий експерт сектору товарознавчих досліджень, відділ товарознавчих, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності, Житомирський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Житомир, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2568-0201>, e-mail: persik.emir@gmail.com

Олександр Гунько

директор, Житомирський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Житомир, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7119-720X>, e-mail: omgunko@ukr.net

Проаналізовано сучасний стан судово-експертної діяльності в Україні в умовах євроінтеграції, цифровізації та збройного конфлікту. Визначено ключові проблеми нормативного, інституційного та технологічного характеру та окреслено напрями модернізації експертної системи.

Ключові слова: судово-експертна діяльність; судова експертиза; цифровізація; воєнний стан; євроінтеграція; експертні установи; міжнародні стандарти.

Forensic Expert Activity in Ukraine: Contemporary Transformations, Challenges, and Directions of Modernization

Olha Nedashkivska, Oleksandr Hunko

The authors analyze the current state of forensic expert activity in Ukraine under the conditions of European integration, digitalization, and armed conflict. Key regulatory, institutional, and technological challenges are identified, and the main directions for modernization of the forensic expert system are outlined.

Keywords: forensic expert activity; forensic examination; digitalization; martial law; European integration; expert institutions; international standards.

Судово-експертна діяльність є одним із ключових елементів системи правосуддя, що забезпечує об'єктивність, повноту та неупередженість судового розгляду. В умовах трансформації правової системи України, детермінованої євроінтеграційними процесами, цифровізацією та збройним конфліктом, роль судової експертизи суттєво зростає. Водночас сучасний стан судово-експертної діяльності характеризується наявністю комплексу системних викликів, що потребують наукового осмислення та практичного розв'язання.

1. Нормативно-правові засади судово-експертної діяльності

Судово-експертна діяльність в Україні здійснюється на підставі Закону України «Про судову експертизу», процесуальних кодексів та підзаконних нормативно-правових актів [1]. Проте чинне законодавство значною мірою

потребує оновлення з урахуванням актуальних умов. Наявні нормативні положення не завжди відповідають практичним потребам експертної діяльності, зокрема щодо застосування цифрових доказів, проведення дистанційних експертиз, а також міжнародного визнання висновків експертів.

Актуальним залишається питання гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами, зокрема вимогами ISO/IEC 17025 щодо компетентності випробувальних лабораторій. Відсутність єдиних підходів до акредитації експертних установ негативно впливає на рівень довіри до результатів судових експертиз [2].

2. Інституційний стан судово-експертної системи

Система судово-експертних установ України представлена державними спеціалізовани-

ми установами, експертами, що не працюють у державних установах, а також приватними експертами. Така багаторівнева структура має як позитивні, так і проблемні аспекти. З одного боку, вона забезпечує доступність експертних послуг, з іншого — створює нерівність у матеріально-технічному забезпеченні та рівні підготовки експертів.

Особливо гострою є проблема кадрового дефіциту, зумовлена високим навантаженням, низьким рівнем оплати праці та підвищеними ризиками роботи в умовах воєнного стану. Значна кількість досвідчених фахівців залишає систему, що негативно позначається на якості експертних досліджень та строках їх проведення.

3. Вплив збройного конфлікту на судово-експертну діяльність

Збройний конфлікт в Україні істотно ускладнив здійснення судово-експертної діяльності. Руйнування інфраструктури, обмежений доступ до місць подій, переміщення населення та втрати матеріальної бази створюють додаткові труднощі для експертів. Водночас війна зумовила появу нових об'єктів експертних досліджень: військоове озброєння, боєприпаси, вибухові речовини, дрони, засоби радіоелектронної боротьби, — а тому є потреба у створенні відповідних методик проведення експертиз.

Судово-експертні установи залучаються до документування воєнних злочинів, фіксування наслідків обстрілів, оцінювання завданих збитків цивільній інфраструктурі. Це потребує не лише спеціальних знань, а й міждисциплінарного підходу, залучення фахівців у галузі військової справи, міжнародного гуманітарного права та цифрових технологій.

4. Цифровізація та застосування новітніх технологій

Одним із ключових напрямів розвитку судово-експертної діяльності є цифрова трансформація. Упровадження електронного документообігу, автоматизованих реєстрів експертних висновків, цифрових баз даних суттєво підвищує ефективність роботи ек-

спертів. Водночас цифровізація породжує нові виклики, пов'язані з автентичністю електронних доказів, кібербезпекою та захистом інформації [3].

Активно розвиваються цифрові, комп'ютерно-технічні та кіберекспертизи, що стають незамінними в розслідуванні економічних, корупційних та інших організованих злочинів. Застосування штучного інтелекту, технологій аналізу великих масивів даних та 3D-моделювання відкриває нові можливості для експертної діяльності, водночас потребує чіткого правового регулювання [4].

5. Актуальні проблеми та перспективи розвитку

До основних викликів сучасної судово-експертної діяльності в Україні належать:

- недосконалість нормативно-правової бази;
- кадровий та ресурсний дефіцит;
- перевантаженість експертних установ;
- складність верифікації цифрових доказів;
- відсутність єдиної системи акредитації та контролю якості експертних досліджень.

Подальший розвиток судово-експертної діяльності має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує законодавчі реформи, цифрову трансформацію, міжнародне співробітництво та підвищення професійного рівня експертів. Важливим є створення єдиного електронного простору судової експертизи, інтегрованого з правоохоронними та судовими системами [5].

Сучасний стан судово-експертної діяльності в Україні характеризується одночасно розвитком і наявністю значних викликів. В умовах воєнного стану та європейської інтеграції судова експертиза перетворюється на стратегічний інструмент забезпечення правосуддя та національної безпеки. Подолання наявних проблем можливе лише за умови системної модернізації експертної діяльності, упровадження міжнародних стандартів та активного застосування інноваційних технологій.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
2. Ковальов К. М. Оптимізація законодавства у сфері судово-експертної діяльності. *Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя* : мат-ли кругл. столу (Харків, 06—07.02.2020). Харків, 2020. С. 21—24.
3. Недашківська О. А. Шляхи забезпечення інформаційної підтримки судових експертиз в умовах цифрової трансформації : аналіз і пропозиції. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану* : мат-ли всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 03.07.2024). Київ, 2024. С. 284—286.
4. Джавадов Ф. М. Концептуальні основи розвитку судової експертизи в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2000. 30 с.
5. Судова експертиза : проблеми сьогодення та перспективи розвитку : колективна монографія. Львів,, 2020. 406 с.